

VEZETŐ LETTEM

ÚJONNAN KINEVEZETT VEZETŐK
TOVÁBBKÉPZÉSI PROGRAMJA

Szabolcsi György

VEZETŐ LETTEM

ÚJONNAN KINEVEZETT VEZETŐK
TOVÁBBKÉPZÉSI PROGRAMJA

SZERZŐ:
SZABOLCSI GYÖRGY

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM, BUDAPEST, 2022

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem kiadványa.

Szerző:

© Szabolcsi György

Szakmai lektor:

Krepelka Ágnes

A kézirat lezárásának dátuma:

2022. június 1.

Kiadja:

© Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2022

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert
rektorhelyettes

Címe:

1083 Budapest, Üllői út 82.
www.uni-nke.hu

Kiadói szerkesztő: Dorogi Katalin
Tördelőszerkesztő: Vöröss Ferenc

ISBN 978-963-498-522-8 (PDF)

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

Bevezető	6
1. Vezetési módszerek.....	7
1.1. Vezetés kivételek alapján.....	7
1.2. A vezetési rács módszere.....	8
1.3. Az alkotást serkentő vezetés módszere	9
1.4. A problémamegoldó vezetés módszere	9
1.5. A célorientált vezetés módszere	10
1.6. Amikor nem működik... ..	11
2. Vezetési stílusok	11
2.1. Autokratikus	11
2.2. Laissez-faire (ráhagyó).....	12
2.3. Résztelen alapuló (demokratikus)	13
2.4. A lehetséges vezetési stílusok megválasztását befolyásoló tényezők	14
3. Az új vezetési stílus, a coaching	15
3.1. Mi a coaching – és mi nem az?	15
3.2. A coaching sajátosságai.....	15
3.3. Ami nem coaching.....	16
3.4. Mikor van szüksége coachingra a munkatársnak?	16
3.5. Coachtípusok	16
3.5.1. <i>Belső coach</i>	16
3.6. Coachingetika.....	17
3.7. A coachingfolyamat felépítése (Grow-modell)	17
3.8. Változásra/változtatásra irányuló akciótervezés a coachingfolyamatban ...	17
4. A szervezeti kultúra és a csoportnorma összefüggései.....	18
4.1. A kultúra fogalmáról és értelmezéséről.....	18
4.2. Szervezeti kultúra meghatározások	19
4.2.1. <i>Geert Hofstede</i>	19
4.2.2. <i>Charles Handy tipológiája</i>	20
4.2.3. <i>Peters–Waterman</i>	21
4.2.4. <i>Quinn</i>	21
4.3. A siker kritériumai.....	23
Felhasznált irodalom	24
Ajánlott irodalom.....	24

BEVEZETŐ

Pontosan 45 éve kerültem először vezetői pozícióba. A vezetői feladatok ellátásához nem nagyon kaptam segítséget az első ilyen munkahelyemen, igaz, nem is maradtam ott sokáig.

Szerencsémre két további munkahelyemen a két közvetlen főnököm nemcsak jó vezető volt, hanem sokszor el is magyarázta vagy rávezetett arra, hogy mit miért csináltak.

Napjainkban a vezető beosztásba kerülő munkatársaknak szinte felmérhetetlen információáradat áll rendelkezésre a felkészüléshez, továbbképzéshez. Talán túl sok is: nehéz kikeresni az adott egyéni vezetői probléma megoldásához segítő szakanyagokat.

1991-ben részt vehetem egy nemzetközileg is elismert trénerképzésen. Az ötnapos program végén megkérdeztük a képzést vezető szakembertől, hogy mi kell ahhoz, hogy valaki jó tréner legyen. Hosszasan elgondolkodott, elmosolyodott, majd háromszor egymás után lassan ezt mondta: A tréner legyen ember... A végén hozzátette: A szakmát meg majd megtanulja!

Ennél jobbat én sem tudok. Ez különösen igaz abban a feszített munkaerőpiaci helyzetben, amelyben most vagyunk. A munkaerő-megtartásban döntő jelentősége van a humanisztikus vezetésnek, a jó légkörű, tenni akaró munkahelyi közösségeknek. Egy jó vezető nemcsak irányítja a csapatát, hanem folyamatosan fejleszti is: szakmailag, a munkához való hozzáállásban, az egymás közötti kapcsolatok minőségében.

Ehhez kívánok minden „kezdő” vezetőnek nagyon sok sikert és sok örömet.

1. VEZETÉSI MÓDSZEREK

A vezetési módszerek használatának célja az, hogy a szervezeten belül dolgozó vezetők tevékenysége egységes alapon működjön. Ennek döntő jelentősége van a szervezeti kultúra kialakításában, a környezeti (piaci) változásokhoz való gyors alkalmazkodásban. A vezetési módszerek az egész szervezetre hatnak, ezért **stratégiai döntésnek tekinthető, hogy egy szervezet mely vezetési módszerekkel azonosul.** A különböző vezetési módszerek az elérendő cél szerinti tárgyalást veszik alapul. A leginkább elterjedt vezetési módszerek a következők:

1. vezetés kivételek alapján
2. a vezetési rács módszere
3. az alkotást serkentő vezetés módszere
4. problémamegoldó vezetés
5. célorientált vezetés

A különböző vezetési módszerek kiválasztása és bevezetése az alábbi feltételektől függ:

- a szervezet környezetének feltételei
- a szervezet sajátosságai
- a vezetéssel szemben felállított követelmények

1.1. Vezetés kivételek alapján

A szervezet működése során meghatározzák, hogy mi az elvárt minimum és maximum teljesítmény. (Pl. a termelésben az előállított termékek darabszáma, az értékesítésben a megkötött üzletek száma vagy értéke. A közigazgatásban ilyen lehet a feldolgozott ügyiratok vagy a fogadott ügyfelek száma.) A vezető csak akkor avatkozik be a folyamatokba, ha a teljesítmények átlélik a meghatározott felső vagy alsó értékeket.

Vezetői beavatkozást nem igénylő működési sáv

Az alkalmazás	
környezeti feltételek:	viszonylag ritka, de nagyarányú változások
szervezeti igények és célok:	a vezető tehermentesítése a stratégiai feladatok ellátására
működési sajátosságok:	a működési folyamatok megváltoztatására nyílik lehetőség
a vezetés felé támasztott követelmények:	irányító típusú vezetés, a problémák gyors átlátása (tájékozódás, döntés)

1.2. A vezetési rács módszere

Blake és Mouton által kidolgozott, az emberközpontúság és teljesítményközpontúság mátrixban meghatározott módszer.

- A: diktatórikus vezetés, csak a teljesítmény fontos, az ember nem.
- B: klub vezetés, itt az emberi kapcsolatok a fontosak, nem a teljesítmény.
- C: magára hagyó vezetés, a vezető nem törődik sem az emberekkel, sem a teljesítménnyel.
- D: demokratikus vezetés, melyre az a jellemző, hogy a csoport tagjai és a vezető kölcsönösen tisztelik egymást, és elkötelezettek a magas szintű teljesítmény elérésre.
- E: kompromisszumos vezetés, melynek során a vezető igyekszik egyensúlyt találni a teljesítmény és az emberközpontúság között.
- X: részkompromisszumos vezetés, melyben a teljesítménynek nagyobb szerepe van, de soha nem válik maximalistává.

A közigazgatásban leggyakrabban az E és X módszer működhet hatékonyan, mert a diktatórikus (A) és a magára (C) hagyó vezetést hosszú távon nem viselik el a munkavállalók, a klub vezetés (B) pedig alkalmatlan a folyamatos magas szintű teljesítmények elérésre.

Az alkalmazás	
környezeti feltétele:	nagyarányú elvárás a teljesítményben és az emberi tényezőkben is
szervezeti igények és célok:	a szakmai és humán vonások egyidejű fejlesztése, az egyensúly megteremtése a két tényező között
működési sajátosságok:	a szervezet sikeres működésében mindkét tényezőnek nagy a jelentősége
a vezetés felé támasztott követelmények:	teljesítményre és emberi tényezőkre orientált vezetés (utasítás, egyén és kollektíva formálása)

1.3. Az alkotást serkentő vezetés módszere

A folyamatos megújulásban tevékenykedő szervezetek modellje. Ezekre a szervezetekre jellemző a projektalapú működés. A szervezeten belül az egyes innovációkkal önálló projektek foglalkoznak. Kutatóintézetek, IT-szolgáltatók között lehet leggyakrabban ilyen szervezetekkel találkozni. Ez a működési modell alkalmatlan hagyományos alá-fölérendeltségi viszonyban dolgozó szervezetekben, amelyeknek fő feladata valamilyen termék vagy szolgáltatás megbízható minőségben, hosszú távon való biztosítása.

Az alkalmazás	
környezeti feltétele:	gyors piaci változások
szervezeti igények és célok:	új lehetőségek feltárása, folyamatos újító tevékenység
működési sajátosságok:	rugalmas piaci munka, rövid átfutású fejlesztés
a vezetés felé támasztott követelmények:	problémaérzékenység, innovációs, ösztönzési készség (tervezés, utasítás)

1.4. A problémamegoldó vezetés módszere

Az olyan szervezetek működésének sajátossága, amelyeknek előre fel kell készülniük nem várt eseményekre, vészhelyzetekre. Amennyiben ilyen nincs, a szervezet rutinszerűen működik. Vészhelyzet esetén a felmerülő problémát kell a lehető legrövidebb időn belül hatékonyan kezelni. Ilyen lehet pl. pandémia, alap infrastruktúrák szolgáltatásával kapcsolatos zavarok megoldása. Mivel nem lehet minden váratlan helyzetre előre felkészülni, a vezetőnek tudnia kell, hogy kik azok a „kulcsemberek”, akik ez egyes szakmai problémát a leghatékonyabban tudják kezelni. A módszer lényege a gyors problémafelismerés és intézkedés.

Az alkalmazás	
környezeti feltétele:	pontosan meghatározható és felszámolható konfliktushelyzetek
szervezeti igények és célok:	vészhelyzet rendszerszemléleti megoldása
működési sajátosságok:	problémagócok vannak a szervezet működésében
a vezetés felé támasztott követelmények:	szervező- és nagyfokú motivációs készség (problémafelismerés, döntés, szervezés)

1.5. A célorientált vezetés módszere

A folyamat lényege:

A szervezet piaci helyzetéből és lehetőségeiből kiindulva a felső szintű vezetés először meghatározza a cég **alapvető céljait és filozófiáját**. Ezt alapul véve a vállalat egésze számára **kitűzi a fő célokat, amely nem más, mint a cég stratégiája**.

Ezután **a fő célok lebontása** a különböző vezetési szinteken az alábbiak szerint történik:

Az alkalmazás	
környezeti feltétele:	<ul style="list-style-type: none"> • a felső szintű vezetés tudjon világos, jól értelmezhető, ösztönző célt adni a dolgozók számára • jól működő, torzításmentes és teljes körű kommunikációs rendszer • jó kapcsolat a vezetés valamennyi szintje és a dolgozók összessége között, amelyek biztosítják a konzultatív célkialakítást
szervezeti igények és célok:	a szervezet vezetése a közösen kialakított, elfogadott és a szervezeti hierarchiában lebontott célokat tekinti a napi munka megszervezésének és értékelésének alapjaként
működési sajátosságok:	<ul style="list-style-type: none"> • a végrehajtók helyzetfelismerésén, ötletgazdagságán, szakmai tudásán alapuló cél-egyeztetés • a beosztott bevonása a célok kialakításába jelentős motiváló tényező, amely növeli a hatékonyságot
a vezetés felé támasztott követelmények:	<ul style="list-style-type: none"> • jelentős vezetői felkészülést, tapasztalatot igényel • tisztában kell lenni a motiváció folyamatával és technikáival • pontosan tudnia kell a vezetőnek, hogy milyen széles célértelmezési sávot jelölnek ki a beosztottaknak, és • milyen szempontok szerint értékeljék a jóváhagyásra felterjesztett részcélokat

1.6. Amikor nem működik...

- Ez a módszer az utasító, autokratikus vezetői stílussal nem egyeztethető össze.
- Ha a szervezet rugalmas alkalmazkodásra kényszerülve kénytelen céljait gyakran változtatni, akkor felborul a célképzés rendje.
- Ha a vezetés a végrehajtók által kidolgozott részcélokat elutasítja (mert pl. roszszul oldották meg feladatukat), akkor az jelentősen demotivál.
- A célegyeztetés felborulhat, ha csak vertikálisan valósul meg, és az azonos vezetői szintek között nincs egyetértés.

2. VEZETÉSI STÍLUSOK

A vezetéstudomány három alapvető vezetési stílust különböztet meg.

- Autokratikus (tekintélyelvű)
- Laissez-faire (ráhagyó)
- Részvételen alapuló (demokratikus)

Egy-egy vezetőnél gyakran több vezetési stílus is megtalálható, és az adott helyzettől függ, hogy melyiket használja.

A vezetési stílusok rövid áttekintése:

2.1. Autokratikus

Kemény vezetési stílus, amely főleg a szigorú belső hierarchia alapján működő szervezetekben használatos.

Jellemzői

A vezetők

- a saját hatalmukra és a szervezetben betöltött pozíciójukra támaszkodva érik el céljaikat;
- megkövetelik, és nem kiérdemlik a munkatársaktól a tiszteletet, tehát elismertetik a beosztottakkal a hatalmukat;
- nehezen változtatják meg döntéseiket;
- merev szabályok szerint dolgoznak, a rugalmas alkalmazkodást szabályszegésként értékelik az egész szervezetben;
- a legapróbb részletekig képesek szabályozni a munkatársak munkavégzését, a kiadott szabályok megszegését azonnal büntetik;

- általában írásban kommunikálnak;
- az „információ hatalom” alapelvét követve csak részinformációkat adnak a beosztottaknak;
- számukra a feladat a fontos, nem az azt végrehajtó ember;
- nem szívesen tartanak értekezletet, mert tartanak a csoporttal való konfrontációtól.

Előnyei

- Gyors döntések, mert azokat egy személy hozza;
- a vezető könnyebben kap személyre szóló elismerést, ha sikeres a tevékenysége;
- ez a fajta hatalmi pozíció növelheti tekintélyét, hitelességét, néhányan csodálják a munkabírását, tisztánlátását.

Pozitív hatások a munkatársakra

- Válsághelyzetben rendkívül hatékony lehet, mert a beosztottak tudják, hogy van vezetőjük, aki kézben tartja a dolgokat;
- a rutinmunkát végző szervezetben az embereknek nem fontos a kreativitás, az innováció;
- ha a szervezetben sok önálló munkatárs van, szükség lehet erre a vezetési stílusra;
- az emberek biztonságérzetét növeli, ha egyértelműen tisztázottak a szervezetben az erőviszonyok.

Negatív hatások a munkatársakra

- A munkatársak többsége rosszul érzi magát ez ilyen vezető mellett, mert fél, úgy érzi, hogy nem lehet önálló ötlete, és ez haraghoz, frusztrációhoz, végeredményben magas fluktuációhoz vezet;
- a beosztottak egy idő múlva kizárólag csak azt a feladatot végzik el, amelyet rájuk bízunk, mert nem érzik magukénak a céget;
- a dolgozók a vezető kegyeiért és jutalomért versengenek, és ez klikkesedéshez, a kapcsolatok általános romlásához vezet;
- a szervezet hatékonysága alacsony.

2.2. Laissez-faire (ráhagyó)

A felületes vezetők stílusa, akik váratlanul kerülnek vezetői szerepbe, és a szereppel nem tudnak, vagy nem akarnak azonosulni. A különböző tudományos, fejlesztő szervezetekben hagyományos vezetési stílus.

Jellemzői

- A vezető a szervezetnek általános irányelveket és szabályokat ad ki, és az operatív munkában csak abban az esetben vesz részt, amikor arra külön felkérlik;
- az irányítása alatt álló szervezetet nem szoktatja fegyelemre, a munkatársak döntenek el, hogy melyik feladatot mikor és kivel oldják meg;
- a szervezet önállóan határozza meg a feladatokat, keresi meg a felmerülő problémák megoldásának módját;
- a hibákat elnézően kezelik.

Előnyei

A szervezet vezetőjének

- nem kell vezetnie;
- nem kell döntéseket hoznia;
- nem kell konfliktusokat kezelnie és kockázatokat vállalnia;
- a szervezet tagjai között egy ideig rendkívül népszerű lehet;
- munkavégzése során úgy viselkedik, mint a szervezet egy tagja, aki azért élvezzi a vezetői pozícióval járó összes előnyt.

Pozitív hatások a munkatársakra

- A munkatársak független személyiségként dolgozhatnak, rendkívül nagy az önállóságuk a munkavégzés módjában (pl. kutatócsoportok);
- a beosztottnak nem kell közvetlenül felelniük az esetleges hibákért.

Negatív hatások a munkatársakra

- Konfliktust okozhat azon munkatársaknál, akinek más elvárásuk van a vezetővel szemben, mert az ilyen dolgozók önállóság helyett magárahagyatottságnak élik meg helyzetüket;
- sok esetben a dolgozókat demotiválja a túl nagy felelősség, amelyhez nem társul megfelelő státusz és jövedelem;
- mivel e vezetési stílus lényegéből fakadóan a vezető nem szervezi meg és nem tartja össze a csoportot, fennáll a káosz, a teljes szétesés veszélye.

2.3. Résztelen alapuló (demokratikus)**Jellemzői**

- A vezető a csoportépítésre összpontosít, és minden munkatárs tudását megpróbálja a legjobban hasznosítani;

- gyakran találkozik a szervezetben dolgozó munkatársakkal, figyeli és erősíti a csapatszellem kialakulását;
- a személyes kommunikáció túlsúlyban van;
- gyakoriak a formális és informális összejövetelek;
- a döntés-előkészítés során a vezető javaslatokat, ötleteket kér, ezeket közösen megvitatják, de a döntést mindig ő hozza meg, vállalva azért a felelősséget;
- a vezető megosztja a munkavégzéshez szükséges információit a munkatársakkal.

Előnyei

- A csapatmunka jó eredményt hoz;
- jók a dolgozók egymás közötti munkakapcsolata;
- a feladatok és felelősségek arányosan osztódnak meg a szervezet tagjai között.

Pozitív hatások a munkatársakra

- Jó kapcsolat a szervezet tagjai és a vezető között;
- a munkatársakat vezetői felelősség nélkül bevonják a döntésekbe, ennek eredményeként a csapat tagjai magukénak érzik, így nő a motiváltságuk.

Negatív hatások a munkatársakra

- A szervezet nem minden tagja akar részt venni aktívan a közös munkában;
- a vezető és a szervezet tagjai között nagyfokú bizalomra van szükség;
- a beosztottak véleményének figyelmen kívül hagyása frusztrációhoz, haraghoz vezethet;
- a személyes kommunikáció időigényes;
- ellenállást válthat ki a beosztottakból, ha ezt a stílust rájuk erőltetik.

2.4. A lehetséges vezetési stílusok megválasztását befolyásoló tényezők

1. A vezető személyisége meghatározó. Csak azt a vezetési stílust tudja hatékonyan képviselni, amellyel azonosulni tud.
2. Szervezeti kultúra. Amennyiben a cégnél hagyományként alkalmaznak egy vezetési stílust, akkor könnyebb ehhez alkalmazkodni, mint megpróbálni a szervezet egészének megváltoztatását.
3. Sok esetben egy-egy szervezeten belül is szükség lehet a vezetési stílus változtatására. Ez függ a munkatársak személyiségétől, motivációjuk mértékétől és az általuk elvégzendő feladatok természetétől.
4. Külső kényszerítő körülmények. Szükséghelyzetben, homályos szervezeti célok esetén meg kell találni a leghatékonyabb vezetési stílust.

3. AZ ÚJ VEZETÉSI STÍLUS, A COACHING

A coaching módszer kidolgozása során abból a felismerésből indultak ki, hogy a vezetés 90%-a kommunikáció. Ahhoz, hogy a vezető hatékonyan tudja ellátni a feladatait, szüksége van a munkatársak megnyerésére, nevelésére, támogatására. A coaching leegyszerűsített modellje hat lépésben foglalható össze.

3.1. Mi a coaching – és mi nem az?

- A coaching eredményorientált kontextusban zajló dialógus, amelynek során a coach azokat a válaszokat segíti a felszínre, amelyeket az ügyfél valószínűleg tud, bár világosan soha nem fogalmazott meg.
- A coaching tanulás. A coach nem tanár, nem feltétlenül kell jobban tudnia bizonyos dolgokat az ügyfelénél. Azáltal, hogy alaposan megfigyeli a különböző sémákat, a régi beidegződéseket, új tettekre, eddig ki nem próbált magatartásformákra sarkallhatja ügyfelét.
- A coaching sokkal inkább arról szól, hogy tegyük fel a megfelelő kérdéseket, mintsem tálcán kínáljuk a válaszokat. Forrás: <https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/hfmi/tudasmenedzsment-2006-2.pdf>

3.2. A coaching sajátosságai

- Szerződésen alapul. *(A coach/vezető és a kliens/munkatárs kölcsönös megegyezésén alapul, amelynél fontos szempont a munkatárs önkéntes részvétele a folyamatban.)*
- Cselekvésorientált. *(Konkrét fejlesztési célokhoz kapcsolódó feladatok és cselekvések meghatározása, és megvalósítása.)*
- Személyre szabott. *(A fejlesztendő személy tudásának és egyéniségének megfelelő célok és módszerek használata.)*
- A kölcsönös bizalom elvére épül. *(Ami itt elhangzik, az négy szemkört marad! Ez egyben fontos etikai kérdés is, a vezető nem élhet vissza azokkal az információkkal, melyeket coachként kapott.)*
- Rendszerszemléletű. *(A személyiséget, annak minden összetevőjét egy egységben kezeli. Nem lehet külön egységként kezelni a hivatali életet és a magánéletet, mert általában kölcsönösen hatnak egymásra.)*
- Az „itt és most”-ra épít. *(A coaching nem terápiás célú, a múlt eseményeit feldolgozó folyamat. A jövőbeli célok meghatározása után a jelenben elvégzendő feladatokra koncentrálnak.)*

3.3. Ami nem coaching...

- tanácsadás (a hagyományos értelemben)
- pszichoterápia
- mentoring
- tréning

3.4. Mikor van szüksége coachingra a munkatársnak?

- Ha a dolgozó valamilyen új feladat előtt áll (pl. új munkakörbe lép, új munkahelyre kerül),
- ha valamit másként kéne csinálni, mint ahogy eddig tette,
- ha a vezető nem elégedett a munkatárs munkateljesítményével,
- ha kommunikációs problémákkal állunk szemben (pl. a munkatársnak kommunikációs problémái vannak a munkahelyén),
- ha úgy tapasztalod, hogy nem megfelelő az időbeosztása,
- ha rendszeresen konfliktushelyzetbe kerül,
- ha döntési helyzetbe kerül, és nincs kivel megbeszélnie,
- ha nehézségei vannak bizonyos emberekkel,
- ha gyakori a feszültség és a stressz érzése,
- ha elemezni szeretné a munkatárs lehetséges karrierútjait, perspektíváit.

3.5. Coachtípusok

- Külső coach (nem tagja a munkaszervezetnek, a leggyakrabban főállású coach).
- Belső coach (tagja a munkaszervezetnek).

3.5.1. *Belső coach*

- A coach és az ügyfél azonos szinten van;
- a coach az ügyfél alatti szinten van;
- a coach az ügyfél feletti szinten van;
- **minősített eset:** a coach az ügyfél közvetlen főnöke.

A belső coachok helyzete mindig kényes, mert a belső coachtól gyakran nehezebben fogadják el a segítséget a munkatársak. A coach csak abban az esetben kezdheti meg a munkát, ha a munkatárs ehhez előzetesen hozzájárult. Különösen igaz ez a belső coach esetében.

3.6. Coachingetika

Tudd, hogy „melyik sapka van a fejedben”... (Vezető vagy coach?)

Ami nem sérülhet:

- önkéntesség
- bizalmi alap
- diszkréción

3.7. A coachingfolyamat felépítése (Grow-modell)

A Grow-modell jól strukturált rendszerben határozza meg a coaching folyamatát:

Goal (cél): A cél az az eredmény, amit a munkatárs el akar érni. Fontos, hogy egyértelműen legyen meghatározva, mérhető legyen annak elérése.

Reality (valóság): A jelenlegi helyzet meghatározása. Melyek a problémák, és milyen feladatok vannak?

Options (lehetőség): A cél elérését hátráltató akadályok meghatározása, amelyet a lehetséges megoldási módok feltérképezése követ.

Way forward/Will (akcióterv): Cselekvési, fejlesztési lépések meghatározása.

A coachingülés (foglalkozás) lebonyolítása általában hatlépéses folyamat, amelynek lépései:

- a fő téma meghatározása,
- a téma kellő leszűkítése, hogy az ülést akciótervvel lehessen zárni,
- a konkrét cél meghatározása,
- a valóság feltérképezése,
- a lehetőségek feltárása,
- az akcióterv meghatározása. A következő ülés a megvalósítás értékelésével és a tanulságok áttekintésével kezdődik.

3.8. Változásra/változtatásra irányuló akciótervezés a coachingfolyamatban

Útmutató az erőforrások számbavételéhez: C.H.E.C.K.

C – Change – Változás

Min szeretnél változtatni?

Milyennek képezed el a megváltozott helyzetet, magatartást?

Könnyen, vagy nehezen fog menni?

Mi szól a megváltoztatandó magatartás mellett és ellene?

H – Help – Segítség, emberi kapcsolatok

Ki fogja támogatni? Miért?

Ki fogja ellenezni? Miért?

Hogyan érintik a változások a kialakult kapcsolatokat?

Hogyan lehet szövetségeseket szerezni?

E – Effectiveness, emotional – Hatékonyság és érzelmi viszony

Mi lenne a cselekvés leghatékonyabb módja, formája?

Mennyire esik nehezedre így tenni?

Hogyan éled meg érzelmileg?

Mit érzel, ha a jövőbeni (megváltozott) helyzetre gondolsz?

C – Chances – Esélyek

Mekkora a változás sikerének/kudarcának valószínűsége?

Mit lehet nyerni, mit lehet veszíteni?

Arányban van-e az erőfeszítés és a kockázat a várható eredménnyel?

Tartós vagy átmeneti eredményeket lehet várni?

K – Creativity – Kreativitás

Mi minden jut eszedbe az elgondolt változással kapcsolatban?

Fantáziálj!

Idézd fel a folyamatot, a teendőket és a résztvevőket minél konkrétan és képszerűbben

(Használj kérdőszavakat: ki, mit, miért, hogyan, mikor, meddig, kivel együtt stb.)

4. A SZERVEZETI KULTÚRA ÉS A CSOPORTNORMA ÖSSZEFÜGGÉSEI

4.1. A kultúra fogalmáról és értelmezéséről

A „kultúra” a latin „colere” igéből ered, jelentése

1. gondoz, ápol, (meg)művel
2. imád, tisztel – ebből származik a kultusz, valaminek (isten, hely, személy stb.) vallásos tisztelete, imádata.

A szervezeti/vállalati kultúra az emberek szervezett tevékenységéből fakad. A vállalati kultúra a szervezet tagjainak olyan, értékek által vezérelt gondolkodási és magatartási rendszere, amelynek két fő funkciója van: segíteni a szervezet belső integrációját (egységét és cselekvőképességét) és a külső (piaci, verseny) környezethez való adaptációját.

A szervezeti kultúra (mikrokultúra) alapvetően meghatározza és befolyásolja a **csoporthorma állapotát, fejlesztésének lehetőségeit**. Ez természetesen fordítva korlátozottan igaz.

Egy visszahúzó, bizalmatlanságra építő szervezeti kultúrában lehet „kis szigeteket” kialakítani, ahol egészséges mikrokultúra és szervezeti kultúra van, azonban a szervezet egészével nehézkes lesz így az együttműködés, különösen a vezető számára.

Az a leghatékonyabb működés, ha szervezet egésze folyamatosan fejleszti szervezeti kultúráját, és ez a mikroközösségekben is megjelenik. Erre több pozitív példát láthatunk a pandémia idején, mert egyes szervezetek napok, néha órák alatt tudtak működési modelleket változtatni, ami aztán kihatott például a munkatársak közötti kommunikációra, kapcsolatokra is. Sok helyen megjelent és felerősödött az eredményorientált gondolkodás, egymás segítése, ez pozitív elem volt, ugyanakkor több területen gyengültek a személyes kapcsolatok.

4.2. Szervezeti kultúra meghatározások

4.2.1. *Geert Hofstede*

A nemzeti/társadalmi kultúra hatása a szervezeti struktúrára és a szervezet tagjainak viselkedésére

Az IBM vállalatai: 40 országban 117 000 kiküldött kérdőív (70-es évek vége, 80-as évek eleje)

Hofstede kutatásának egyik fő iránya az volt, hogy megállapítsa, hogy egy világcég saját szervezeti kultúrája, vagy annak az országnak kultúrája a meghatározó, ahol a cég működik. A cég szervezeti kultúrája természetesen erősen hat a munkavállalókra, de az ország kultúrája sok tekintetben meghatározó marad, pl. Indiában a kasztrendszer, vagy Magyarországon az IKEA tegezős stílusa, amelyet nálunk az üzlet dolgozói sem vettek át a vásárlókkal való kommunikációban.

A nemzeti kultúrákban megmutatkozó különbségek négy fő dimenziója

- **hatalmi távolság**
(szervezeti hatalomgyakorlás módja, eszközei, az ehhez társuló magatartási szabályok, az engedelmesség mértéke)
- **bizonytalanságkerülés**
(a változások mértékével szembeni beállítódás, a bizonytalanság, a stressz kezelése, a stabilitás szükséglete)
- **individualizmus/kollektívizmus**
(egyéni, vagy közösségi irányultságú beállítódások, cselekvési minták)
- **férfias/nőies jelleg**
(rámenős, „macsó”, vagy gondoskodó, anyáskodó)

Hofstede tipológiája

„PIAC”

- Kis hatalmi távolság – gyenge bizonytalanságkerülés
Pl. Svédország, Anglia, Egyesült Államok, Kanada

„CSALÁD”

- Nagy hatalmi távolság – gyenge bizonytalanságkerülés
Pl. India, Fülöp-szigetek, Szingapúr

„JÓL OLAJJOZOTT GÉP”

- Kis hatalmi távolság – erős bizonytalanságkerülés
Pl. Németország, Ausztria, Finnország, Magyarország

„PIRAMIS”

- Nagy hatalmi távolság – erős bizonytalanságkerülés
Pl. Olaszország, Spanyolország, Görögország, Mexikó, Japán

4.2.2. Charles Handy tipológiája

Hatalomkultúra

(„Pókháló”)

A hatalom és befolyás egy vagy néhány személy kezében, kevés adminisztratív-ügyrendi szabály, döntések az erőviszonyok függvényében.

Szerepkultúra

(„Görög oszlopcsarnok”)

Funkciók, hatáskörök, felelőségek meghatározása, rendszerek, szabályok, szerepek.

Feladatcultúra

(„Háló”/„Rács”)

Munka/feladatorientáció, projekt/mátrixszerveződés, az erőforrások feladatokhoz rendelése, laza bürokratikus kontroll.

Személyiségcultúra

(„Halmaz”)

Egynileg dolgozó szakemberek laza társulása.

4.2.3. Peters–Waterman

A kitűnő teljesítményt nyújtó vállalatok nyolc megkülönböztető jegye:

1. **A cselekvés elsőbbsége** (cselekvésorientált elemzés és döntéshozatal).
2. **Szoros kapcsolat a vevőkkel, ügyfelekkel.**
3. *Önállóság és vállalkozó szellem.*
4. **Az emberi tényezőkre alapozott termelékenység** (a személyiség tisztelete).
5. **Élő, a cselekvést átható értékrendszer** (középpontban: a minőség).
6. **„Maradj a kaptafánál!”**
7. **Egyszerű szervezeti forma, kis létszámú központi stáb.**
8. **Szigorú és engedékeny vezetés** (a helyzethez, feltételekhez igazodó vezetési stílus).

4.2.4. Quinn

Quinn két hatékonyságot magyarázó értéket azonosított:

- Összpontosítás
  - befelé összpontosítás
  - kifelé összpontosítás
- Kontroll
  - rugalmasság
  - szoros kontroll

Az egyes típusok jellemzői

	<i>Támogató</i>	<i>Szabály-orientált</i>	<i>Célorientált</i>	<i>Innováció-orientált</i>
Jellemzői	Kölcsönös bizalom, felelősség, együttműködés, összetartás, informális szóbeli kommunikáció	Pozíciók tisztelete, munkamegosztás, szabályozottság, írásos kommunikáció	Racionális tervezés, hatékonyság, feladathoz kötődő szóbeli kommunikáció	Környezet figyelése, kockázatvállalás, kreativitás, versenyszellem, csapatok
Központi értéke	Emberi erőforrás, kohézió, közszellem fejlesztése, tréningek	Stabilitás, egyensúly, formális kommunikációs rendszer	Termelékenység, hatékonyság, profit	Rugalmasság, állandó készenlét, növekedés, erőforrások megszerzése
Legfontosabb a vezetés számára	Munkatársak	Eddig elért eredmények megőrzése	Célok és azokat megvalósító részcélok teljesítése	Lehetőségek feltárása és kihasználása
Szervezetelméleti háttere	Human Relations	Német iskola és bürokrácia-tanok	Racionális célkitűzés modelljei	Környezeti kihívásokra választ kereső nyílt rendszermodellek

Forrás: Klein Balázs – Klein Sándor: *A szervezet lelke*. EDGE 2000 Kiadó, 2006. 715–735.

4.3. A siker kritériumai

A 7 S modell

(a MCKINSEY tanácsadó cég modellje)

„HARDVER”	„SZOFTVER”
• stratégia	• felsőbb célok (superordinate goals)
• struktúra	• munkaerő
• rendszerek	• vezetési stílus (style)
	• munkaerő (staff)
	• képességek (skills)

KULTÚRA

A siker elérésében egyre nagyobb a szerepe a „szoftver” oldalnak. Azok a szervezetek tudnak hosszú távon sikeresek lenni, amelyekben jól működő alrendszerek és eljárás-módok vannak, valamint szilárd értékrend, megfelelő vezetési stílus van, és stabil, szakmailag megfelelő felkészültségű a munkaerő, mely folyamatosan fejlődik.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] KLEIN Balázs – KLEIN Sándor: *A szervezet lelke*. EDGE 2000 Kiadó, 2006. 715–735.
- [2] *Tudásmenedzsment*
<https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/hfmi/tudasmenedzsment-2006-2.pdf>

AJÁNLOTT IRODALOM

- [3] BAKACSI Gyula: *Szervezeti magatartás*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1996.
- [4] DOBÁK Miklós: *Szervezeti formák és vezetés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 2000.
- [5] GOLEMAN, Daniel: *Érzelmi intelligencia a munkahelyen*. SHL Hungary, 2002.
- [6] KLEIN Sándor: *Vezetés és szervezetpszichológia*. SHL Hungary Kft., 2001.
- [7] POÓR József – DR. KAROLINY Mártonné szerk.: *Személyzeti/emberi erőforrás menedzsment kézikönyv*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1999
- [8] WITHMORE, John: *Coaching a csúcsteljesítményért*. Z-PRESS Kiadó, 2008.